



Nro. 34.

A' FELS. R. TSASZARNAK ÉS A. KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELMÉBÖL.

*Költ Bétsben Aprilisnek 26-dik napján 1796-dik
esztendőben.*

* * *
*Céres isten asszony Márs istenhez
az Olympus hegyére!*

Hatalmas és pusztító istenség!

Epen most esett értésemre, hogy te a' múlt De-
cemberben kötött fegyver szűnés után az Olym-
pus hegyén szállottál téli kvártélyba. A' békes-
ség isten asszonya *Iréne* ma nállam lévén beszél-
lette, hogy te faraó játékkal, bálokkal és demar-
cationále projectumokkal töltöd idődet. Illyenké-
pen a' fegyver szűnés még eddig fel nem monda-
tott — te ugyan új sarukat és sarkantyúkat készi-
tettél magadnak, kardodat is meg élesítetted; —

de azért még most is a' *Venus* isten affzony szol-
gálatjában lévő grátiákkal mulatod magadat, velek
tréfálsz, enyelgesz, tántzolsz, dorbezolsz — és a'
mint füleimbe súgta egy valaki, minden nap tele
ifszod magadat a' régi vitézek szokása szerént.

Hát ugyan miért akarod ezen gyönyörű éle-
tedet a' hadi nyomorúságokkal fel tserélni? mond
meg *Márs* isten, mi ösztönöz tégedet erre? teim-
már sok tartományokat el pusztítottál — számta-
lan familiákat szerentsétlenekké tettél — 30 mil-
liárd assignátát meg emésztettel — sok ezer em-
bert a' föld alá temettél — sok bénát, tsonkát,
sántát tsináltál — vald meg mit miveltél, mi oka
hogy illy pusztító mesterségre adtad magadat?

Te magad jól tudod, hogy én igen jó és be-
tsülletes mezei isten affzony legyek — jó barátné-
ja vagyok a' békesség isten affzonyának, és ő is
énnékem, és mind ketten közel való rokonjai va-
gyunk egymásnak. — Tehát hald meg a' mit előd-
be terjeltek. Gyakorta meg vallottad előttem, hogy
minden gratziákat felül halad a' békességnek isten
affzonya — sokszor magasztaltad az ő jó indulat-
ját, alázatosságát, szépségét, másokkal való nyájas
társálkodását, és felebaráti szeretetét. — Nállam is
kerested ötet úgy vélekedvén, hogy el rejtettem
ötet birodalmamban — Oh jó *Márs*, melly szép
dolog volna, ha te ezen szép isten affzonymak aján-
lanád vitéz kezeidet? Melly hamar meg szeledi-
tene e' tégedet, melly szépen bána veled — melly
igen hizelkedne ő tenéked — melly szerentsés len-
nél te ő vele — miként tettik tanátsom te né-
ked? — Gondold meg, hogy ő, ha még tovább
is a' háború, pusztítás és viaskodások után fogsz
ásétozni, tellyességgel nem ügyel reád — siket
lészen kéréseidre. Szentül fogadta nékem, hogy
ha véget vetel a' hadakozásnak, szerentséssé fog
tégedet tenni. — Melly nagyon meg bosszonko-
dott reád a' midön

a' *Rénus* bal partyáról

April. 12-dik napján hozzám küldetett leve-

lekből olvasnám előtte, hogy allig sütötték meg a' gyümölcs termő mezőket a' nap tavaszi sугárai, a' midőn már is el kezdette azokat pufztítani a' hadakozásnak irgalmatlan istene. — Kevés szülések lévén a' Frantziáknak a' vetésekre hajtyák ki lovaikat. — A' tsirajából ki bújt gabona nagy reménységet nyújtott a' földmiveseeknek, mindeütt igen szépen mutatta magát. — De bezzeg már most hasonlók mezeink a' kietlen pufztasághoz — egészen a' gyökérig ki rágattak zöld fűben lévő kenyereink, éjjel nappal lovak legeltetnek azokon, mit várhatunk tehát magunkra nyomorúságos éhelhalásnál egyebet? Tsaknem kétségbe esik a' földmives, magva, munkája, mind füstbe ment, mitsoda időt kell még érnünk?

A' nagy *Jupiterre* kérlek *Márs* isten! gondold meg annyi számtalan embernek szerentsétlenségét. — A' *Brabantziai* és *Lüttichi* levelek hasonlóképen panaszolkoznak. — Jól tudod, hogy én vagyok a' föld gyümölcsének isten asszonya, védelmezője, meg tartója. — Engedd magadat meg engesztelteni, sok keserves könnyűk folytának le a' békesség isten asszonyának ortzáiról, a' midőn ezen leveleket olvastam volna előtte. — Hogyha meg nem szünsz a' hadakozástól, örökre meg útál tégedet. — Oh melly szépen üle vala mellettem — *Márs!* ha őtet láttad volna! — Oh nem — meg nem érdemled barátomnéit látni! —

Elméjének ide's tova való hánykodásai közt meg tsendesedvén a' békességnek isten asszonya egy kevéssé, hozzám így szólott: Hajlandónak lenni láttatik *Márs* kéréseimre, mert épen most vettem *Koblentzből* levelet, mellyben iratik, hogy soha sem vólt a' békességről annyi szó mint most, sok derék és tekintetes hadi tisztek azzal biztatnak bennünket. — És miért ne adnánk hitelt beszedjeiknek — *Bétsből* is azt írják, hogy a' két részről lett hadi készülétek el nem ólthatták bennünk a' békességről való reménységet. A' *Párisi Directorium* nagy hajlandóságot mutat a' Fels.

Császárral való meg békéllésre, 's azt kivannya tölle, hogy válalja magára az ő és Anglia közt való közbenjáróságot. Kitsoda is folytathatná azt fzerentséebb előmenetellel a' *Bétsi* udvarnál, a' melly régtől fogva szives baráttya az Anglus nemzetnek, és minden dolgaiban egyenes szivűséget mutat. — Ez által a' közbenjárás által késedelmeztetik az ellenségeskedésnek el kezdése 's a' t.

Midön illetén édes vigasztalásokról álmodzna a' békességnek kellemetes isten affzonya, hirtelen bé kopogtat ajtaján egy sebes posta, 's azt a' kedvetlen hirt vitte hozzája: „Távozz el Európának kivánsága! nemzeteknek reménysége! meg tsalt Márs isten, meg vetette sokszori esedezésedet, ez a' kegyetlen siket isten. — Ola'z Országban már ki lötte a' nyilat, ki vonta hüvelyből öldöklő fegyverét — fel buzdította az ellenség ellen vitéz magzatját *Boliót*, a' ki *Wukussovich* Oberster vezérlése alatt egynéhány batalliont küldvén a' Frantziáság ellen, őket *Voltriból* ki üzette, egynéhányat közzülök a' földre teritetett, 200 zsák lisztet, 3000 mérő életet, és 300 ezer puskatöltést el vétetett töllök. Ez a' dolog, a' *Bétsi* Diarium tudósítása szerént, April. 8-dik napján történt — hasonló fzerentsével verték őket vissza az Austriai seregek April. 10-ik és 12-dik napjain a' *Notte* és *Bra* neyü hegyeken. — Hanem az utólsóbb napot követett éjjel sűrű köd botsátkozván le a' földre, élt az ellenség az alkalmatossággal, egynéhány ágyúkat vonatott fel a' *Regino* hegyre, 's ugyan akkor és egyszersmind négy vagy öt ezer embert küldött a' *Madona* hegy mentében *Carcare* alá, mellyet jókor észre vévén a' Cs. Kir. seregek, vissza vonták magokat előbbi tanyájokra.

A' *Rénus* környékén is, így szólla tovább a' *Kurir*, másként vagynak a' körülállások, mint a' miképen te, áldott isten affzony gondolkozála vala. — Gr. *Wurmser* Feldmarsal *Moguntziába* menvén April. 14-dikén, mindjárt a' következő napon hosszas hadi tanátskozást tartott vele, 's

a' több ott lévő Cs. K. Generálisokkal *Károly* fő hertzeg. — A' *Württembergi* és *Hohenlohe* hertzgek, *Stader*, *Lauer*, és több nevezetes Generálisok is jelen voltak abban. Itten is végéhez közelit a' fegyver szűnés, 's nem hiszem, hogy nyóltz napok alatt el ne kezdődjék az ellenségeskedés, induló félbe vagynak a' truppok; a' *Wiszbudenben* lévő külömbkülömbféle departementumok, min' p. o. a' magazinumokra ügyelő tífzség, a' hadi fő Commissariatus és a' táborigassza *Moguntziába* jönni, amoda pedig hadi seregek menni parantsoltattak. — Sok kuriroknak és staffétáknak idestova való küldetések és más egyéb rendelések bizonyos jelei lehetnek a' majdan elkezdendő ellenségeskedésnek. Hónap vagy hónap után a' Szászok is által mennek *Oppenheim* mellett a' *Rénuson*, és *Alzney*, 's *Kreuzenach* környéken fognak sátort vonni. — A' *Rénus* bal partyán tanyázó seregek öfzve fogják magokat kaptsolni annak jobb partyán fekvő *Württembergi* hertzeg corpusával. — A' Frantziák sem vesztegelnek, egynéhányszor a' *Sieg* vizeig ki küldötték immár patroljaikat, holott számos battériákat készitettek az *Austriacuskok*.

Olasz Ország.

A' *Génuai* földre bé masirozott Cs. K. truppoknak vezérje *B. Bolio* hadi tárnokmester következő értelmű levelet küldött a' *Génuai* fő kormányfőnek:

Felséges Respublika!

A' hadi környúlállások, kiváltképen egy ily ellenségnek negédsége, a' ki semmi hárt nem esmér kívánságaiban, kényszeritenek engemet a' Fels. Császár által kegyelmesen vezérlésemre bízott armadiának egy részével, a' Fels. respublika birodalmába bé jönni. Tellyes reménységben vagyok, hogy minden itten eshető történetekben úgy fogja a' Fels. respublika a' Cs. K. trup-

pokat, mint barátságos hatalmat nézni, melly távol lévén az ártani akarástól, nem más véget tett fel, hanem hogy a' minden jó rendeknek el-
lenségét, mind ezen respublika tartományaiban, mind azon Statusokban való előmenetelében, a' mellyeknek védelmezése kötelességemben áll, meg akadályoztassa. — Bizonyos lehet a' Felső-
ges respublika, hogy én minden birodalmát mint barátságos földet úgy fogom szemlélni, és abban jó rendet és szoros hadi fenytéket tartok; minden eleséget, fát és szalmát kész pénzel fogok megfizettetni. Nem kívánok egyebet, hanem hogy az alattam lévő truppoknak tsendes, és bátorságos által menetelt engedjen, annyival inkább; mivel én barátságos indulattal léptem a' Felső respublika földjére, reményem is, hogy illendő rendeléseket fog tenni az eránt, hogy semmi akadályoztatása ne legyen a' Cs. K. seregeknek, melly által könnyen alkalmatosság szolgáltatódhatna az ellenségeskedésre. *Irtam Alessandriai fő kvártélyomban Márt. 30-dik napján 1796-dik esztendőben. B. Bolió Cs. K. hadi Tárnokmester és fő vezér.*

Génuából April. 2-dik napján. Az úgy nevezett titkos denuntziáló tsédula által egy igen rettenő öszve esküvés nyilatkoztatott ki kormányzékünknek, mellynek a' vólt a' fel tett tzelja, hogy a' Tamas kapuját a' Frantziák kezébe adják, és a' Fr. revolutióhoz hasonló zúrzarvarba ejtsék városunkat. (c) Leg ottan két bátorságra ügyelő Commissárius választatott ki, tellyes hatalom adat-

(c) *Denunciáló tsédula (Olaszúl Denunzie secreta) olly titkos irás, mellyet midőn valaki a' Velentzei és Génuai respublikában, a' kormányzéknek titkon tudtára akarja adni, az arra rendeltetett közönséges épületekben lévő márvány kőből készitetett üres tsöbbe bétöbbsátja. Deákúl litterae tecto nomine referentes, de qua re ad Senatum.*

taiván nékiek, hogy az ezen gonofz véteknék részeseit 24 óra alatt e' világból, a' gyanúsakat és henyélő embereket pedig, bátor hazafiak legyenek is azok, 2 elztendeig való számkivetésre ki küldjék. Már is sok illy meg bélyegzett emberek fogattattak el, minden közönséges öfzve gyüllések és bútsú járások bizonyos ideig meg tilalmaztattak, a' kortsma házak, és vendég fogadók szorosán meg vizsgálattak, és a' városnak setét járaibaiban olaj lámpások gyújtattak.

Páviából April. 9-dikén. Tsak most érkeze hozzánk *Génudból* egy hitelt érdemlő levél, mellyben arról tudósítatunk, hogy ott egy rettenetes öfzve esküvés tudódott ki, mellynek titkos feltétele a' vala, hogy fejér vasárnapon, (dominica in albis) t. i. April. 3-dikán, a' midön a' szokás szerént nagy bútsú járások szoktak tartatni *Génudban*, egyszeriben revolutiót inditsanak, a' Sz. Tamás kapuját ki nyitván a' közel lévő Frantziákat a' városba bé botsássák. Egyszermind a' pénzverő műhelyt, a' fegyveres tárt, és a' *Dogének* lako palotáját is el akarták foglalni. Hogy egygyet értettenek legyen a' Frantziákkal, abból is világos, hogy már 2 Fr. fregatte vólt a' várostól nem messze, a' mellyeken *Génuának* minden pénzét és kintsét el akarták vinni. Szerentséjekre jókor el árútatott ez a' complot, 's mindjárt akkor minden kapuk bé zárattak, és már 20 személynél több el fogatott. Az öfzve esküdtek közt tehetős és tekintetes emberek is vóltak. Leg ottan egy itéiő széket rendelt ki a' kórmányszék ezeknek a' haza árulóknak törvénybe való idéztetésekre, és mennél hamarább lehető meg itéltetésekre. Ezt a' gonofz öfzve esküvést egy Austriai kém nyilatkozattatta ki, következésképen B. *Bolío* armadiája sebes lépésekkel való előmenetelének lehet közönni annak világosságra lett jövetelét. Azólta minden jól gondolkozó lakosok gyűlölik 's útálják a' Frantziákat; ellemenben igen ízives indulattal viseltetnek az Austriakusok eránt. — A' Cs. K. se-

regeknek forpostjai *Génovának* külső városáig parólliroznak, mindenenütt örömmel 's betsülettel fogadtatnak, 's gyakorta jól és ingyen meg vendégettenek. B. *Bolió* egy tiszte és 100 önkényén való köz embert kivánt a' *Vukasovich* Oberster komandója alatt lévő *Károlyvári* batalliontól, 's azt a' válast vette, hogy mindnyájan szabadakarat szerént valók légyenek, tessék Ó Excellentiának mindenkor parantsolni. Illyenképen egy tiszte 's 100 ember küldettek ki recognoscirozni *St. Pier d' Arenaig*, holott 800 Frantziákra bukkanván velek üstökbe kaptak, közzülök 23 embert le sóztak 's meg sebesitettek, magok közzül 7 embernél több sebet nem kapván. Ezen vitéz Horvátoknak vitéz tetteket egész ármadlájánál ki hirdette 's magasztaltatta B. *Bolió*, meg mutatván, hogy az áhatatosság előtt semmi lehetetlenség nintsen, és hogy tsak a' viadal végződése után keljen az elenség sokságát meg számlálni,

B. U. Cluj / Central University Library Cluj

Északi Prusszia.

Igy nevezetik Lengyel Országnek az a' része, melly a' leg utólsóbb osztály alkalmatosságával a' Prussziai királynak jutott, és a' melly *Masóvidt*, *Sendomiridt*, és a' *Lythvániai* nagy herczegségnek egy részét magában foglalja. Ebben az északi Prussziában fekszik *Warsóvia* városa is a' Lengyel királyoknak egynéhány száz esztendőig vólt ditső lakó helyek. Innen azt írják Mart. 25-dik napján: „A' minden esztendőben áldozó tsötörtökön tartatni szokott tzeremóniát, u. m. 12 vén férfiaknak lábok meg mosását, mellyet ennelötte önnön magok a' Lengyel királyok miveltek, a' közelébb múlt áldozó tsötörtökön *Albertrandi* úr vitte végbe a' Tanáts háznál. A' Husvétet meg előző estvén gyakoroltatni szokott ágyú durogások most abba maradtak; ellenben annál jobban harsogtak az Austriai részről. Az Orosz Császárné 1 millió, 200000 Lengyel forintban, az az, 300000 rénes forintban adta ki áren-

dába a' Lengyel Országi újabb keresményeiben lévő harmintzadokat és vámokat egy zsidó társaságnak, mellynek bátorságossabb folytatása végett 300 *Kozdhot* adott nékiek bizonyos fizetésért. Azt mondják, hogy ezek az árendás zsidók egynéhány száz ezret fognak nyerni ezen árendájokból. — Az *Ukrajniából* vissza tért utasok erősítik, hogy el kerülhetetlenül háború fog lenni az Oroszok és Törökök közt, sőt azt beszéllik, hogy azon *Ukasét*, az az, Császári parantsolatot is olvasták, mellyben az Orosz Császárné hadat izent a' fényes Portának, melly az utolsó békességnek néhány pontjait meg nem tartotta.

A' múlt hólnapnak 13-dikán *Grodnában* költ Cs. *Ukase* által minden Fr. portékáknak Orosz Lengyel Országba való bévitetések meg tilalmaztatott. — Az osztozó fejedelmeknek esett tartományok határjainak meg határoztatása, nem az osztozó fejedelmek közt támadott egyenetlenség miatt, a' mint egy közönséges újság hamisan költötte vala, hanem a' hideg idő miatt nem mehetett tökéletességre,

G a l l i c z i a.

Lembergől Márt. 26-án. E' napokban erős rekrutirozás volt nálunk, erre a' tartományra 25000 embervetetés, úgyhogy Galliciának visszavétetésétől fogva ennyi embert egyszerre nem adtunk. Az utolsó Török háború alkalmatosságával 18000 embert állítottunk ki, most pedig 7000 fővel többet. *Lemberg* városából magából 140 ember vétetődött ki.

A' Török Országi határokról hozzánk is az a' tudósítás érkezett, hogy nagy készületeket tesznek az Oroszok a' Törökök ellen, minden magazinumaikat tele töltik, s armádiájokat illendő lábra állítják. — Ezeket pedig azért mondatnak mivelni, mivel a' fényes Porta szokatlan szorgalmatossággal erősíti végheli várait, tölti fegyveres

tárait, szaporítja 's Európai módra exercirozza hadi seregeit, meg jobbitja flottáit, egy szóval békeesség idejéhez nem illő hadi készüléteket tétett, mellyeknek valóságos okairól értekezni akarván az Orosz Császárné semmi választ nem nyert. — Végtére egyenes feleletet kívánt ez eránt *Konstántzinápolyban* lévő követje által olly forma jelentéssel, hogyha erre is némálkodni fog a' *Diván*, ollybá tartja, mintha valóságosan hadat indítana ellene, és magais el fogja kezdetni az ellenségeskedést e' tavalzon.

Kaminiekből, néhai Lengyel Országának a' Nister folyó vize mellett fekvő erősségéből Márt. 28-dikén. Hat hét múlván készen lesznek az Oroszok ezen vár kiülső erősségeinek meg bővítésével; mindazáltal még sem hiszem, hogy hadat indítsanak a' Törökök ellen. A' *Péttersburgi* kabinet barátságos tractára lépett a' fényes Portával, melly ha tökéletességre mehet, fontos következéseket fog szülni. Eleitől fogva azon iparkodott a' Török Birodalom, hogy közönséges monarchiát, vagy inkább despotiát állithasson fel *Asiában*, melly fel tételét mindenkor a' *Persiai* Birodalom akadályoztatta, 's e' miatt gyakorta véres háború támadt e' két hatalmasság közt.

Most már üstökbe kapván az Oroszok *Georgia* miatt a' Persákkal, el kerülhetetlenül háború lesznek e' világnak azon részében, sőt már ki is ütött annak égő szikrája, a' honnan nem sokára nevezetes hírekkel kedveskedhetünk Európának.

Török Birodalom.

Konstántzinápolyból Márt. 10-dikén. A' *Ramadán*, az az, a' Muzulmanok nagy böjtje néhány nappal ennekelötte el kezdődött, a' melly idő alatt, valamint a' *Bejram* innepében, semmi nevezetes dolog történni nem szokott, a' melly a' kül.

földiek figyelmetességére méltó lehetne. (b) Ez az oka, hogy a' *Drinápoly* alá marsirozó Török hadi seregeknek hol létekről is semmi bizonyost nem tudhatni. — Hallatik ugyan, hogy a' *Kaukasus* hegyétől nem messze véres tsata történt volna az Oroszok és Persák közt, mellyben amazok ezeken diadalmaskodtak: mivel mindazáltal gyakorta hamis hírekkel tsábitanak mások bennünket, közönséges újság leveleink is nintsenek, a' mellyekben a' mi ma valóságnak lenni mondatik, hólnap ismét meghazuttoltatik, nem minden köztünk szárnyaló hírek adhatunk hitelt. Azonközben annyit mi is tudunk a' dologból, hogy ha még el nem kezdődött is a' *Persák* és *Oroszok* közt való ellenségeskedés, nem sokára öfzve fognak egymással tsapni, mindazért, hogy a' *Heraclius* hertzeg testőrző Orosz katonák közül 300 embert öfzve vagdaltak a' *Persák*, mindazért, hogy *Georgiában* mindenütt égetnek és puztitnak a' hová mennek. — Közönségesen úgy gondolkoznak politicusaink,

(b.) *A' Ramadám vagy Ramazám a' Mahometánusoknál minden kilentzedik hólnapban esni szokott böjti nagy innep, melly egész hólnapig tart, és a' mellyben a' nap enyészetéig sem enni, sem inni, sem dohányozni, sem feleségeikkel hálni nem szabad a' Törököknek. Ellenben mihelyt el nyugszik a' nap, és a' Moséknek avagy Török templomoknak tornyuaiba fel függesztetett olaj lampásokat az Imámok, az az, a' Török papok meg gyűltyák, leg ottan hozzá kezdenek a' vendégeskedéshez, 's azzal töltik el az éjjelnek nagyobb részét. A' ki a' Ramazánt meg rontja, avagy abban bort innya mérfézel, minden kegyelem nélkül halál mondatik a' fejére. Olly szentségesnek tartják ezen hólnapot a' Mahomet Proféta követői, hogy az alatt a' paraditsom ajtaját nyitva állani, a' pokol kapuit pedig bé zároltatva lenni hiszik. —*

hogy a' fényes Porta is titkos egytétésben legyen a' Persákkal, és mihelyt elegendő hadi erővel léljen, azonnal világosan ki fog keüni az Oroszok ellen. Mivel a' két utolsó szerentsélen háborúság miatt nagyon el tsüggedett a' *Musulmanok* szive, úgy annyira, hogy tsupa emlékezetektől is reszketnek az Oroszoknak, arravaló nézve még előre magához akarja a' *Diván* a' nép szivét hódítani, és igen sok életet 's eleséget gyűjtet ölfve a' maga költségén, úgyhogy már most semmi szüksége nintsen a' kenyérnek.

Egy *Konstántzinpolyi* későbbi tudósításból im' ezeket olvassuk: „A' *Drinápoly* felé masirozó seregeknek vége hossza nintsen. Ezeknek nagyobb része *Albániai*, *Macedóniai* 's több szomszéd tartományokbeli hadi népből áll. — *Aprilisnek* első napjaiban 60000 főből álló tábor fogott le telepedni. A' múlt héten 800 Asiai lovasokból álló tsuport, és egynéhány pattantyús kompánia masiroztak várasunkon keresztül 20 táborigyút vivén magokkal. Mind ezt, mind a' több sereget Európai tisztek vezérlik, ezek által tanitattak az új hadi taktikára, mellyben sebes előmenetelt tesznek a' Musulmanok. A' Romániai *Beglerbeg* kormánya alatt lévő 3000 főből álló Jantsárság is oda, t. i. *Drinápolyba* indult ki, kik mindnyájan tökéletesen meg tanúlták az új evolútiókat. A' kik azokat tanulni nem akarták, töbnire mind fogságra küldettek a' Császár parantsolatjából. Ezen új hadi mesterség szerént gyakorlott sereget vezérlő hadi tisztt *Keavnournak* nevezetik, a' ki mindennemű fegyverben való gyakorlásban igen jártas ember — *Drinápolyban* a' Császári palotában vagyon szállása, mellyben a' nagy Vezéren kívül semmi Török fő tisztnak lakni nem szabad.“

„A' kormányszék parantsolattyára *April.* első napjáig készen kell lenni a' flottának, melly egyenesen a' *Kapután Basa* vezérlésétől függ, és 14 hadakozó hajóból, két fregattéből, és különb-

különbféle rangú apróbb hajókból fog állani, 's a' fekete tengeren úizkálni.

Német Birodalom.

Fridrik Albert Anhalt-Bernburgi hertzeg April. 10-dikén hirtelen való halállal múlt ki e' világból. Dél után 4 órakor egy kedves vadász legényével vadászatra ki menvén egy düllött fára le ült pihenni, legényét pedig tovább küldötte, azt mondván nékie, hogy majd maga is utánna megyen. A' vadász egynéhány órákig héjjában várakozván utánna, gyanúságba esett ura eránt, a' helyet holott le ült meg nem jegyezvén, imitt amott kereste, kiáltozott, és minekutánna semmi feleletet nem hallott vólna haza ment, az udvarban lármát ütött, 's többed magával az erdőbe ki menvén, az egész éjjel keresték a' hertzeget, de csak reggeli 4 órakor találták azon düllött fán meg merevedve, 's flintáját maga mellé helyheztetve. Kétség kívül a' guta ütés végzette ki e' világból. Minden hiv jobbágyai fájlalják ennek a' jó fejedelemnek nem várt halálát, a' ki Aug. 15-ik napján 1735-dikben született e' világra, 's 1765-ikben kezdett uralkodni. *Elek Fridrik Krestely* egyetlen egy fia követte édes atyát az uralkodásban, a' ki nem régiben egy *Hesszen-Kasszeli* hertzeg affzonyt vett magának feleségül 29 esztendő korában. —

A' *Magdeburgi*, és *Halberstadt*i környékeken sok gyúlladások történtek néhány hónapoktól fogva. *Wilschlebenben* *Magdeburg* szomszédságában Márt. 7 dikén 35; *Harlslebenben* *Halberstadt*tól nem messze 32 házak égtek le. *Hederslebenben* 3 helyeken ütötte ki magát a' tűz 's végtére a' helység végén lévő juhász házat és 120 darab juhait emészttette meg. Egy *Badeborn* nevű faluban is két különböző helyen vetett egyszersmind lángot. Egy paraszt házban ágyban feküdt beteg affzonyt, a' ki ennekötte 25 esztendővel kedves fia meg

halván azt a' fogadást tette, hogy valameddig él, az Isten földjére lépni nem fog, erőszakosan kellett a' tűz közepéből ki ragadni. Egy *Eisenaki Kalten-Wesztheim* nevű népes helységben 111 ház lett porrá 's hamuvá, holott sok pénz, butor és barom meg eméltvén felettébb nagy kárt okozott, a' lakosok közül is nem kevesen vesztették el élteket.

A' *Halberstadti* fő iskolának fellyebb való magasztaltatására, egy tudós commissiót rendelvén ki a' *Brunsvigiai* uralkodó hertzeg azt a' kérdést tette eleibe a' meg vizsgáltság végett, nem jobb volna e' azon fő iskolát *Brunsvigiába* által tenni? Ez a' commissió minden környülállásoknak szoros meg fontolása után abban állapotott meg, hogy jobb lészzen azt *Halberstadtból Brunsvigiába* által tenni, és minden tudományokban, 's szép mesterségekben híres mestereket állítván virágzóbbá tenni igyekezni.

A' *Berlini* Kir. udvarhoz küldetett *Dániai* rendkívül való követ *B. Rosenkranz* April. 14-kén jelent meg leg első audientzián a' király előtt.

April. 9-ikén folytatott meg Európa egy szélesen ki terjedt tudományú és nagy tapasztalású tudós tagjától *Bilguer János Ulrik*től, a' belső és seb orvosi tudományoknak Doctorától, Prussziai Kir. generál chirurgustól, a' ki is életének, 76 K. szolgálatjának pedig 54 ik esztendejében holt meg *Berlin* városában. Születésére nézve Helvetus, 's nevezetesen a' *Grizonok* republikájából való vólt, a' ki a' belső orvosi tudományt elsőben *Basileában*, annakutánna a' *Strafsburgi* fő iskolában tanulta, 's végzette is el. Annakutánna a' seb orvosi tudománynak tanulására adván magát mind ott, mind Párisban, az úgy nevezett *Hotel de Dieu* és *Charite* ispotályokban sok szép próbáit adta tapasztalással öszve kötött orvosi és seb orvosi tudományának. A' *Würtembergi* dragónyos regementnek fel állításakor annak regement

Chyrurgusává választatott 1742-dikben, hasonló rangal Prussziai szolgálatba állott; holott sok ezer katonának meg mentette a' kezét és a' lábát az amputatiótól, mellyel ő előtte igen adakozóan sáfárkodtak a' Prussziai tábori seb orvosok. Mind ezen, mind más tárgyakról irott tudós munkái nagy kedvességet nyertek az okos publicumtól, és mind Frantzia és Angliai, mind Hollandiai nyelvekre által forditattak. Néhai II *Jósef* a' tudományoknak és tudósoknak érdemek szerént való betsüllője Német Birodalombeli nemességre emelte őtet; néhai II *Fridrik* Prussziai király is igen betsülte, 's gyakorta királyi jótéteményeivel is érdeklerte. — *Tissót*, *Brambilla* 's több ezekhez hasonló tudós emberek, tisztelői 's barátjai voltak, sok tudós académiák magok kebelébe fel vették. A' Magy. Kurir Írója is egy igen jószívű, felebaráti szerezettel tellyes, tehetsége felett is jóltévő, az együtt társalkodásban nyájas, és sok szép tudományokkal ékeskedő izemélynek lenni ismérte *Esculapnak* ezen érdemes magzatját.

Spanyól Ország.

A' *Madritti* tudósítások szerént, olly nagy hidegek és havak voltak a' múlt Mártiusban a' természet szerént igen meleg Spanyól Országban, (Itten nyárban a' rendkívül való nagy hévség miatt nappal alufznak, 's éjjel dolgoznak az emberek, nevezetesen délután 4, 5 órától fogva, más nap dél előtt 9—10 óráig), a' minémüekre a' legidősebb emberek sem emlékezhetnek. Febr. 28-dikán havazni kezdvén *Madrirtban*, egynéhány napokig éjjel nappal szüntelen esett úgy annyira, hogy minden úttzákon 4 araszni hó feküdt. — Egyszersmind a' kemény hideg is egynéhány pertzeni jeget tsinált, 's egész 8 napig tartott. Ez a' hirtelen való és szokatlan idő változása igen sok nyavalyákat okozott, a' mellyek számos embereket meg fosztottak életektől.

Mind a' hideg és mély havak, mind az ezeket meg előzőtt hószas esőzések nagyon akadályoztatták a' Kir. udvar utazását. — A' *Szeviglia* mellett folyó *Gvndalquivir* nevű folyó viz fel duzadván 's partjain özönét ki öntvén a' múlt *Januáriusban*, minden tsinált utakat semmivé tett, 's allig lehetett azokat az udvar oda lett menetelég meg újítani. — Innen Febr. 29 dikén szándékozott a' Kir. udvár ki indulni, 's Márt. 3 dikán *Kádixba* menni, holott fényes készületek tétetődtek Ő K. Felségek el fogadásokra.

D á n i a.

Az *Asiában* kereskedő társaságnak April. 6. dik napján tartott közönséges gyűlésében az a' kérdés tétetett fel, nem jobb volna é a' nap nyugoti Indiákban lévő factorájokat egészen el törölni, nevezetesen a' *Tranquebarban* lévőket, melly feletébb nagy költségében telik a' társaságnak? Azennek vizgálására ki választatott 's a' dolgot jól értő személyekből álló commissió abban az értelemben vólt, hogy nemtsak hasznos, hanem szükséges is azon factorájoknak további fenn tartása — Mindazáltal a' *Tranquebarban* lévőre nézve azt végezte a' társaság, hogy az oda való factoroknak hivataljok tsak addig fog tartani, míg más kereskedő hajók érkeznének oda, következésképen az utolsó hajó mindenkor köteles egy olly személyt ott hagyni, a' ki más hajóknak oda menetelég szedje bé a' szükséges portékákat, 's azután adjon másnak helyet.

A' *Koppenhágai* tüzet óltó eszközökre nézve különbkülönbféle új rendelések tétettek. Az előbeni vizes tonnák helyet négy annyi nagyságú, és két kerekű taligákon fekvő nagy tonnák készíttetnek, a' mellyeknek vízzel leendő meg töltetések végett minden utzákban szivárványos kútak készíttetek. Egy illy tonna az ezen felül lévő ajakkal egyetemben 70 tallérban fog kerülni, minthogy pedig 140 illyen tonna fog készíttetni, nem kis költség kívántatik hozzája.

D. D. S.